

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1567/2020
13.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Гордане Комненић и Бисерке Живановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Озрен Огризовић, адвокат из ..., против тужене Привредне коморе Србије, чији је пуномоћник Јелена Паспаљ, адвокат из ..., ради утврђења и враћања на рад, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1691/19 од 13.09.2019. године, у седници већа одржаној 13.11.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1691/19 од 13.09.2019. године у ставу првом, другом, трећем, петом и седмом изреке, тако што се одбија жалба тужиоца и потврђује пресуда Првог основног суда у Београду П1 51/19 од 26.02.2019. године у ставу првом, другом, трећем и деветом изреке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац АА из ... да туженој Привредној комори Србије накнади трошкове ревизијског поступка од 33.000,00 динара, у року од 8 дана од пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 51/19 од 26.02.2019. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да су ништави и да не производе правно дејство уговори о обављању привремених и повремених послова, закључених између парничних странака ...2011. године, ...2012. године, ...2012. године и ...2012. године. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је код тужене засновао радни однос на неодређено време, у Служби за ..., на радном месту ..., почев од ...2011. године, а ставом трећим и четвртим изреке одбијен је и тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да га врати на радно место ... (став трећи), као и да се обавезе да са тужиоцем закључи писани уговор о раду на неодређено време (став четврти). Ставом петим, шестим седмим и осмим изреке одбијен је евентуални тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да су ништави и да не производе правно дејство уговори о обављању привремених и повремених послова, закључених између парничних странака ...2011. године, ...2012. године, ...2012. године и ...2012. године (став пети), да се утврди да је код тужене засновао радни однос на неодређено време,

почев од ...2013. године (став шести), да се тужена обавезе да га врати на радно место ... (став седми), као и да се обавезе да са тужиоцем закључи писани уговор о раду на неодређено време (став осми). Ставом деветим изреке обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка од 187.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1691/19 од 13.09.2019. године, исправљеном решењем истог суда Гж1 1691/19 од 16.10.2019. године, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом, другом и трећем изреке, тако што је ставом првим изреке утврђено да су ништави уговори о обављању привремених и повремених послова, закључени између парничних странака ...2011. године, ...2012. године, ...2012. године и ...2012. године, ставом другим изреке утврђено да је тужилац засновао радни однос код тужене на неодређено време, у Служби за ..., на радном месту ..., почев од ...2011. године, а ставом трећим изреке тужена је обавезана да га врати на радно место Ставом четвртим изреке укинута је првостепена пресуда у ставу четвртм изреке, којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да са њим закључи писани уговор о раду на неодређено време и тужба је у том делу одбачена. Ставом петим изреке преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу деветом изреке, па је тужена обавезана да тужиоцу накнади трошкове поступка од 201.750,00 динара са законском каматом почев од извршности пресуде до исплате. Ставом шестим изреке укинута је првостепена пресуда у ставу петом, шестом, седмом и осмом изреке, а ставом седмим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове жалбеног поступка од 33.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену, тужена је изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Сл.гласник РС“ бр.72/11 и 55/14), па је нашао да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању на ком је засновна побијана одлука, тужилац је у периоду од 01.08.2011. до 31.12.2012. године, радио код тужене по четири уговора о обављању привремених и повремених послова, које је са туженом закључио ...2011. године, ...2012. године, ...2012. године и ...2012. године. Овим уговорима био је распоређен у Службу за ..., и обављао је послове на радном месту ... и Након 31.12.2012. године, када је истекао последњи уговор тужилац није радио код тужене до новембра 2013. године, када је закључио уговор о делу, на пословима ... (послови са ... које издаје комора), где је радио до 31.01.2014. године, од када више не ради код тужене. Тужбу са захтевом за утврђење ништавости закључених уговора о обављању привремених и повремених послова и утврђења да је код тужене засновао радни однос на неодређено време, са захтевом и за враћање на рад, тужилац је поднео 08.07.2014. године.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд налази да је тужилац тужбу са захтевом за утврђење да је засновао радни однос код тужене на неодређено време, поднео по протеклу преклузивног рока од 90 дана, прописаног чланом 195. став

2. Закона о раду, с обзиром да му рок за подношење тужбе тече од 31.12.2012. године, када му је престао радни однос на пословима на којима је радио дуже од 12 месеци, односно временски период који би водио прерастању из радног односа на одређено у радни однос на неодређено време, а да је тужбу суду поднео 08.07.2014. године, па је његов тужбени захтев у овом делу одбијен. Како је одбијен, као неоснован, тужбени захтев за утврђење да је код тужене засновао радни однос на неодређено време, првостепени суд налази да тужилац нема правни интерес за тужбу са захтевом да се утврди да су ништави уговори закључени са туженом, о обављању привремених и повремених послова, па је и у том делу одбијен тужбени захтев, као неоснован, као и захтев за враћање на рад.

Побијаном правноснажном одлуком, преиначена је првостепена пресуда и усвојен је тужбени захтев и утврђено да су ништави предметни уговори о обављању привремених и повремених послова, да је тужилац засновао радни однос на неодређено време почев од 02.08.2011. године и тужени обавезан да га врати на рад, на радно место Другостепени суд закључује да у конкретном случају нема места примени рока из члана 195. став 1. и 2. Закона о раду, те да се правна ваљаност спорних уговора о обављању привремених и повремених послова има ценити у складу са одредбама Закона о облигационим односима, па се с обзиром на период који је тужилац радио код тужене на истим пословима, ови уговори се не могу уподобити уговорима из члана 197. Закона о раду. Из ових разлога другостепени суд закључује да, као такви, ови уговори представљају симуловане (очигледном омашком написано дисимуловане) уговоре, што их чини ништавим у складу са одредбом члана 103. ЗОО, посебно имајући у виду и да је одредбом члана 13. ЗОО забрањено вршење права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато. На овај начин другостепени суд даље налази да су испуњени и услови из члана 106. ЗОО, за конверзију спорних уговора о обављању привремених и повремених послова у уговоре о раду на неодређено време, применом правила из члана 30. став 1. и члана 32. Закона о раду, јер по својој садржини имају потребне елементе уговора о раду из члана 33 истог Закона.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом указује да је побијаном одлуком, погрешном применом материјалног права преиначена првостепена одлука и усвојен тужбени захтев, с обзиром да се у конкретном случају не ради о облигационом односу између парничних странака, већ о заштити права тужиоца из радног односа, па се има применити Закон о раду, као посебни закон, који регулише радне односе.

Одредбом члана 37. став 1. Закона о раду ("Сл.гласник РС" бр. 24/05, ... 32/13, који је био на снази у време закључења спорних уговора), прописано је да се радни однос заснива на време чије је трајање унапред одређено када су у питању овом одредбом предвиђени случајеви, с тим што тако заснован радни однос непрекидно или с прекидима не може трајати дуже од 12 месеци. Ставом 2. истог члана одређено је да се под прекидом из става 1. овог члана не сматра прекид рада краћи од 30 радних дана. Применом члана 197. став 1. овог Закона, послодавац може за обављање послова који су по својој природи такви да не трају дуже од 120 радних дана у календарској години да закључи уговор о обављању привремених и повремених послова са незапосленим лицем, запосленим који ради непуно радно време - до пуног радног времена и са корисником старосне пензије.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је без прекида радио код тужене у периоду од 01.08.2011. до 31.12.2012. године, по четири закључена уговора о обављању привремених и повремених послова, и то ради обављања истих послова. Имајући у виду да је тужилац у истој календарској години, односно и током 2011. и током 2012. године, радио дуже од 120 радних дана, произилази да послови које је тужилац обављао код тужене - не представљају ни привремене ни повремене послове, већ код тужене постоји трајна потреба за њиховим обављањем. То значи да и уговори које су парничне странке закључиле ...2011. године, ...2012. године, ...2012. године и ...2012. године, закључени супротно одредби члана 197. Закона о раду, па представљају уговоре о раду на одређено време, без обзира што су именовани као уговори о обављању привремених и повремених послова. Међутим, околност што су побијани уговори именовани као уговори о обављању привремених и повремених послова, иако радни однос који је тужилац засновао код тужене по свом карактеру представља радни однос на одређено време, тако закључене уговоре не чини ништавим, па је правилно првостепеном одлуком одбијен захтев тужиоца за утврђење ништавости ових уговора.

Правилно првостепени суд налази и да је тужба поднета по протеку законом прописаног рока из члана 195 став 2. Закона о раду. Наиме, одредбом члана 195. Закона о раду, прописано је да против решења којим је повређено право запосленог или кад је запослени сазнао за повреду права, запослени може да покрене спор пред надлежним судом (став 1.), а рок за покретање спора је 90 дана од дана достављања решења, односно сазнања за повреду права (став 2. овог члана).

Тужба за утврђење по правилу не застарева, али имајући у виду императивни карактер одредбе о року за подношење тужбе за заштиту права из радног односа, прописаног чланом 195. Закона о раду, као посебног закона, то се овај рок има применити и код тужбе за утврђење постојања радног односа, односно за утврђење да је запосленом радни однос на одређено време прерастао у радни однос на неодређено време. Дакле, рок за подношење тужбе је преклузиван - материјално-правни, што значи да се пропуштањем овог рока губи право на судску заштиту, а суд је дужан да о благовремености (ове) тужбе води рачуна по службеној дужности.

У конкретном случају, тужилац је започео рад код тужене 01.08.2011. године, и по четири спорна закључена уговора, који по својој природи представљају уговоре о раду на одређено време, радио је непрекидно до 31.12.2011. године. Дакле, супротно одредби члана 37. став 1. Закона о раду, радио је дуже од 12. месеци, што значи да је у моменту престанка радног односа испуњавао услов за утврђење да му је радни однос прерастао у радни однос на неодређено време. Како му је уместо заснивања радног односа на неодређено време - радни однос престао 31.12.2012. године, то је тога дана имао и сазнање о повреди права, па му од 31.12.2012. године тече и рок од 90 дана за подношење тужбе суду ради заштите овог свог права из радног односа. Међутим, тужилац је тужбу са захтевом за утврђење да је засновао радни однос код тужене на неодређено време поднео 08.07.2014. године, из чега произилази да правилно првостепени суд закључује да је тужба поднета по протеку преклузивног рока прописаног чланом 195. став 2. Закона о раду, од сазнања за евентуалну повреду права.

У одсуству правноснажне судске одлуке којом је утврђено да је тужилац заснивао радни однос на неодређено време, неоснован је и захтев за враћање на рад код послодавца, па је правилно првостепеном одлуком одбијен тужбени захтев и у овом делу, као неоснован.

Како је другостепени суд погрешном применом материјалног права одлучио о жалби тужиоца и о основаности тужбеног захтева, Врховни касациони суд је на основу изнетог, применом члана 416. став 1. ЗПП, преиначио побијану одлуку и потврдио првостепену пресуду у делу којим је одбијен (основни) тужбени захтев, као и у делу одлуке о трошковима парничног поступка, односно одлучио као у ставу првом изреке.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, па му на основу члана 153. и 154. ЗПП припадају и опредељени трошкови овог поступка, који су му досуђени у висини од 33.000,00 динара, на име трошкова за састав ревизије од стране адвоката.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић